

Okul Öncesi Ana Sınıfı Öğrencilerinin İlkokula Geçiş Sürecinde Hazır Bulunuşluk Düzeyinin İncelenmesi

Tuğba ERYİĞİT¹

Yrd. Doç. Dr. Aylin SÖZER ÇAPAN²

İlköğretime başlamak, çocuğun yaşamındaki en önemli dönüm noktalarından birisidir. İlköğretim, evden ilk kez ayrılan çocuğun, günün büyük bir bölümünü yeni arkadaş ve yeni yetişkinlerle geçirdiği evden farklı bir ortamdır. Çocuk ilk kez programlı öğretimin gerektirdiği etkinliklere katılmak, belirli bir disiplin içinde kurallara uymak, öğretmenin talimatını yerine getirmek ve en önemlisi okuma-yazma, aritmetik ve benzeri konuları öğrenmek gibi görevlerle karşı karşıyadır. İlköğretim birinci sınıfın en önemli görevi okuma-yazma ve temel aritmetik becerilerini öğrenebilmek olarak görülmektedir. Çocukların formal okuma yazma programının uygulandığı okullara başlamadan önce okuma ve yazmayla ilgili deneyim yaşayıp yaşamamalarının onların okuma yazma gelişimlerini ve okul başarılarını etkilediği bilinmektedir. Meier (2000), Strickland ve Morrow (2000), Vadasy ve diğerleri (1998) yaptıkları çalışmalarda, okuma-yazma öğretiminde erken çocukluk yaşlarının çok önemli olduğunu ve okuma-yazma becerilerinin geliştirilmesinde bu dönemde yapılacak etkinliklerin önemini vurgulamaktadır (Akt. Yangın 2007). Görme, okumayı öğrenmede önemli bir rol oynar bu nedenle şekillerde, desenlerde ve biçimlerdeki benzerlikleri ve farklılıkları görme yeteneği zayıf olan çocuklar, harf ve kelimeleri ayırt etmede zorlanmaktadır (Barbour 1992). İlkokul birinci sınıf çocukları üzerinde yapılan bir araştırmada (Ferah 2001) okul öncesi eğitimi alan çocukların görsel algı gelişiminde, almayanlara göre daha başarılı olduğu bulunmuştur.

Okuma olgunluğu; “hazır oluş”, “hazır olma”, “hazır bulunuşluk” gibi terimlerle ifade edilir. Thackray (1971), her türlü öğrenme için hazırlığı “çocuğun her hangi bir zorluğa uğramadan kolayca ve yeterli bir şekilde öğrenebileceği dönem” olarak tanımlar ve bu zamana kadar bazı bilgi

¹ İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

² İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

ve becerilerin kazanılmasında güçlük çeken çocuğun bunu artık kolayca yapabilmesi olduğunu belirtir (Akt. Oktay 1983).

Yapılan çeşitli araştırmalarda (Aksu-Koç, Bekman, Taylan ve Eser 2004), sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan elverişsiz koşullarda yetişen çocukların okul öncesi eğitim hizmetleri ve erken çocukluk programları ile gerekli önlemler alındığında, daha iyi koşullarda yetişen yaşlıları kadar başarılı olabildikleri ya da onlara yakın bir düzeye ulaşabildikleri ortaya konulmuştur. Okul öncesi eğitim programlarında yer alan etkinlikler, özellikle çocuğun bilişsel ve dilsel becerilerini geliştirmek, böylece onu okuma-yazma öğrenmeye hazırlamak üzerinde yoğunlaşır. Okul öncesi eğitim kurumunda; araç, gereç ve diğer uyarıcılardan zengin bir ortamda, okuma-yazmaya hazırlık konusunda deneyim kazanan çocukların bu deneyimleri gelecekteki okul yaşantılarını ve başarılarını olumlu yönde etkileyecektir. Pek çok ülkede çocuklara okula başlama aşamasında hazır bulunuşluk testleri uygulanmakta ve çocuğun çok yönlü olgunlaşmış olması önemsenmektedir. Çocuklara okula hazır oluş için gerekli donanımlar sağlanmakta ve bunun doğal sonucu olarak da bir takım eşitsizlikler giderilerek okul başarıları artırılmaktadır. Türkiye’de ise “kronolojik yaş” ilkokula başlamada temel kriter olarak kabul edilmekte, çocuğun eksiklikleri ve desteklenmesi gereken yönleri belirlenememektedir. Çocuk belli bir hazır bulunuşluk düzeyine gelmeden yapılan başlangıçlar ise başarısızlıkla sonuçlanmakta ve bu durum hem çocuğu duygusal anlamda örselemekte, hem de bu başarısızlık duygusunu yaşadktan sonra yapılacak çalışmaların etkinliği, başta alınacak önlemler kadar güçlü olamamaktadır. Tıp ve eğitim alanında yapılan araştırmalar ilk altı yaşın tüm gelişim alanları için önemini ortaya koymuştur. Bu bilinçle hareket ettikleri için gelişmiş ülkelerdeki toplumlarda okul öncesi eğitimden yararlanma oranı oldukça yüksektir ve bu alanda kalite ve verimin artırılması için sürekli çalışmalar yapılmaktadır.

Türkiye’de son yıllarda yapılan çalışmalarla okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasına hız verilmesine rağmen bu kurumlardan yararlanma oranının düşük olduğu görülmektedir. Türkiye’de, okulöncesi eğitimden yararlanan çocuk oranı %39’dur (MEB 2010). Doğal olarak bu eğitimden yararlanan ve yararlanmayan çocukların hazır bulunuşluk düzeylerinde farklılıklar oluşmaktadır. Oysa çevresel uyaranlara en duyarlı olunan okul

öncesi yaşlarda; planlı ve sistemli bir eğitim ortamından yararlandırılan çocukların bilişsel, duyuşsal ve motor davranışlarında olumlu yönde değişme ve gelişmeler beklenmektedir. Bu nedenle ilköğretimin ilk basamağında eğitimlerini birlikte sürdüren okul öncesi eğitimden yararlanan ve yararlanamayan çocukların okula hazır bulunuşlukları arasındaki farklılıkların araştırılması, ailenin, okulun ve toplumun alması gereken önlemlerin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Kavram gelişiminde hızlı bir ilerlemenin olduğu okul öncesi dönemde çocuklara verilen eğitim, çocukları okula hazırlayıcı bir rol oynamakta ve çocuğun gelişim alanlarına katkı sağlamaktadır (Bütün Ayhan ve Aral 2007).

Bu çalışmada okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların, okula hazır bulunuşlukları arasında bir farklılık olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma tarama modeli nicel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini, 2014-2015 eğitim-öğretim yılı ikinci yarısında, bünyesinde anasınıfları ve bağımsız birinci sınıf olan (birleştirilmiş sınıf uygulaması olmayan) ilköğretim okullarının birinci sınıflarına devam eden çocuklar oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Okula hazır bulunuşluk, okul öncesi eğitim, okuma yazmaya hazırlık becerileri, ilköğretim*

Kaynakça

- Yangın, B. (2007). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki altı yaş çocuklarının yazmayı öğrenmeye hazır bulunuşluk durumları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 32, 294-305.
- Oktay, A. (2002). Yaşamın sihirli yılları: okul öncesi dönem (3. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Kırca, S. A. (2010). H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, 38, 94-106.